

Vukovar , 24.11.2014

OSNOVNE ZADAĆE RODITELJSTA:

- Skrbiti za dijete – zadovoljavati osnovne potrebe djeteta, štiti od bolesti i opasnih situacija (njega i briga o zdravlju)
- Brinuti za razvoj djetetovih fizičkih i psihičkih potencijala (uvjeti za igru, obrazovanje, dodatne aktivnosti za koje dijete ima talenta i interesa)
- Postavljati granice dozvoljenog ponašanja – učiti dijete društveno prihvatljivom i odgovornom ponašanju (odgoj)

ODGOJ = VOĐENJE + USKLAĐIVANJE

- Usklađuju se potrebe roditelja i djeteta u odnosu na djetetove urođene specifičnosti (temperament, posebne potrebe) i u odnosu na razvojnu dob. Za kvalitetno usklađivanje potrebna su osnovna znanje o razvojnim mogućnostima (što dijete treba i može)
- Vođenje djeteta prema društveno poželjnom ponašanju u odnosu na društvene i osobne vrijednosti roditelja kroz proces usklađivanja. Kod kvalitetnog vođenja potrebna osnovna znanja o komunikaciji, poznavanje svojih obrazaca komunikacije i promišljeno djelovanje prema djetetu - discipliniranje

ODGOJNI STIL U NEPOSREDNOJ VEZI S RAZVOJEM ODGOVORNOSTI DJETETA

ULOGA RODITELJA MLAĐE DJECE JE ULOGA VODITELJA

- Poslušnost je uvjetovana vanjskim autoritetom, malo dijete se usmjerava postupcima odraslih na usvajanje društveno prihvatljivog ponašanja u tom vremenu odrastanja roditelji su djetetu najvažniji.
- Odrasloj djeci počinju biti važniji prijatelji i povode se njima, a to se roditeljima baš uvijek ne sviđa. Tada se od njih traži da misle svojom glavom, da budu odgovorni a ne povodljivi.
- Dijete ne može naučiti misliti “svojom glavom” ako u svom iskustvu nema doživljaj da ga se uvažava. Uvažiti djetetove potrebe, želje, osjećaje ne znači da mu se odobrava ponašanje koje je neodgovorno ili štetno po dijete ili okolinu.
- Odgovornost se razvija poučavanjem djeteta da odabirom nekog ponašanja preuzima odgovornost za posljedice istog

ŠTO JE VAŽNO ZA USMJERAVANJE DJETETA ?

- Privrženost – bliskost djeteta i roditelja preduvjet je zdravog usklađivanja djeteta sa zahtjevima roditelja. (emocionalna toplina, usmjerena pažnja, slanje pozitivnih poruka djetetu)
- Dijete će bez većih otpora surađivati s roditeljem ako je način usmjeravanja djeteta usklađen s djetetovom dobi i temperamentu
- Dijete intuitivno osjeća kada su roditeljski zahtjevi iz iskrene namjere i brige za njegovo dobro te će spremnije poslušati unatoč tome što mu je zahtjev neželjen ili neugodan
- Ako roditelj uvijek zahtjeva poslušnost i naređuje nešto kako bi sebi učinio život ugodnijim i dijete će naučiti stavljati svoje interese na prvo mjesto

DIJETE JE U OTPORU AKO :

- ČESTO PRIGOVARAMO: *zašto si, a zašto nisi, koliko još puta...* Djeca ubrzo shvate da samo treba pričekati da roditelji prestanu pričati, prestanu ih slušati, a s vremenom ne čuju čak ni ono što je zaista važno
- ČESTO KRITIZIRAMO: *imaš li ti pameti, kako mi možeš to raditi, tvoj brat...* Dijete će to čuti, možda se posramiti, povjerovati da je glupo i nesposobno (jer roditelj zna najbolje), no to ne pomaže da se ubuduće napravi bolje; vjerojatnije će zaključiti da nema ni smisla truditi se, ionako svi znaju da je izgubljeni slučaj.
- ČESTO IZRAŽAVAMO BRIGU ZA DJETETOVU BUDUĆNOST: *to je za tvoje dobro, trebat će ti za upis, sve radim za tebe, tvoje je samo da....* Djecu teško mogu motivirati predaleki ciljevi. Desetogodišnjaku je srednja škola tek apstraktni pojam, budućnost se mjeri mjesecima a ne godinama
- ČESTO KAŽNJAVAMO: *cijeli tjedan ne smiješ van, ne smiješ se igrati na računalo, nema televizije, izlazaka..* U ljutnji izgovorimo i kazne koje sami ne možemo izdržati pa pustimo dijete van nakon dva, a ne tjedan dana, ono upali računalo kad nas nema kod kuće, pobjegne, ukratko: kazna izgubi smisao. Ako i izdrži kaznu zadrži ponašanje, pa nam kaže: u redu, kolika je kazna, odradi je i nastavi raditi po starome. Ukratko - kazna može trenutno zaustaviti neko ponašanje, ali ga dugoročno ne mijenja

- PRIMJENJUJEMO FIZIČKO KAŽNJAVANJE: *od „samo malo po guzi“ preko pljuski do pravog zlostavljanja* . Fizičko kažnjavanje rezultira samo lošim ishodima. Svi želimo izbjeći bol, naravno i djeca, pa će sve poduzeti da je ne dožive, početi će sakrivati, lagati, na kraju i sami zaključiti da se teškoće rješavaju nasiljem i to primjenjivati prema slabijima (kao što su i sami slabiji od roditelja)

KAKO RAZVIJATI ODGOVORNOST KOD DJETETA?

- RAZGOVOROM *no ne onim što roditelji često tako nazivaju*. Razgovor znači da malo pričamo, puno slušamo. Roditelji često razgovorom zovu svoje monologe, prigovaranja, prodike, objašnjavanja. Pravi razgovor nije kad pitamo dijete „gdje ti je bila pamet kad si...“ već stvarno zanimanje za djetetovo mišljenje i pomoć u zaključivanju o posljedicama nekog ponašanja. Rezultat razgovora ne treba biti kazna već iznalaženje načina što učiniti kako bi pokazalo da mu je žao zbog pogreške ili propusta te *djetetova stvarna odluka* da ubuduće razmisli i ponaša se drugačije.
- DOGOVARANJEM PRAVILA *puno više postižemo nego njihovim nametanjem*. Ukoliko djeca sudjeluju u donošenju pravila, razumjet će i zašto su ona važna, od čega ih štite, pa će ih se i pridržavati. Tada roditelji ne trebaju biti policajci i suci, već samo podsjećati na dogovor. Naravno, važno je i da se roditelji drže dogovora. Ukoliko to u nekoj situaciji nije moguće, slijedi *pregovaranje* – ponovno zajedno odlučivanje i dogovaranje: „*danas idemo baki, kako ćemo to uskladiti s tvojim zadaćama?*“
- ODRŽAVANJE OBEĆANJA uči dijete važnosti danih riječi. Bolje je da roditelj ne daje obećanja za koja nije siguran da će ih ispuniti, jer ukoliko to radi uskoro će se vratiti roditelju : djeca će sve obećati da se riješe roditelja, ali i odmah na to zaboraviti.
- DAVANJE POTPUNIH INFORMACIJA O ZBIVANJIMA U OBITELJI pomaže djetetu da sudjeluje i nauči proces donošenja odluka. U želji da zaštite dijete roditelji često ne govore o teškim situacijama, poput bolesti, rastava i sl. No djeca osjete da nešto nije u redu, boje se, zamišljaju strašne stvari, a to se odražava i na ponašanje. Kad djetetu kažemo istinu (naravno na način koji će razumjeti, ovisno o dobi) ujedno mu dajemo i podršku i ohrabrenje, pa će se i dijete potruditi da olakša roditelju.
- POSTAVLJANJE CILJEVA I PLANIRANJE AKTIVNOSTI treba biti zajednički posao i roditelja i djece. Kao što ni odrasli ne vole naredbe a rado radimo ono što sami odlučimo, tako je i s djecom
- PORUKE POTPORE I POHVALE za ponašanja koja želimo. Pohvala mora biti realna i za konkretno odgovorno ponašanje djeteta. Pohvala ima jaku motivacijsku ulogu. Opet pođimo od sebe, radije ćemo raditi stvari za koje nas netko pohvali da radimo dobro, nego nešto za što stalno dobivamo prigovor i od čega na kraju želimo odustati
- POMOĆI DJETETU DA SAMO NAUČI PROCIJENITI SITUACIJU, ODVAGATI MOGUĆE POSLJEDICE, TE ODABRATI PONAŠANJE. Ponekad će napraviti i krive izbore, ali i to je proces učenja. No i pri tome daleko je efikasnije raspraviti kako je došlo do toga, u kojem času se moglo i trebalo drugačije.

ULOGA RODITELJA MIJENJA SE ODRASTANJEM DJETETA

- Roditelji koji su imali ulogu „rukovoditelja“ u životu svoga djeteta, zamjenjuju ju ulogom „savjetnika“.
- Roditelji se usmjeravaju na pomoć djetetu u uvježbavanju samostalnog donošenja odluka, umjesto dotadašnjeg donošenja odluka za dijete.
- Odustajanjem od uloge „rukovoditelja“ i preuzimanjem uloge „savjetnika“, roditelji djeci ostavljaju prostor za razvoj neovisnosti, što je najvažniji cilj razvoja djeteta u adolescenciji.
- Na taj način umanjuje se pojavnost žestokih sukoba roditelja i djece u adolescentskoj dobi

4

ODGOJ DJETETA U ADOLESCENCIJI

Psihičke promjene koje prate tjelesni razvoj u razdoblju puberteta (adolescencija – po narodski “magareće godine”) suočavaju roditelje s novim izazovima. Djeca mogu pokazivati:

- negativno, neprijateljsko ponašanje prema većini odraslih osoba ,ponašanje kao da su roditelji, nastavnici i drugi autoriteti "neprijatelji"
- „eksplozivni “ ispadi u ponašanju (vikanje, plakanje) kao čin prkosa usmjeren prema odrasloj osobi koja se za njega brine
- prkošenje ili odbijanje izvršenja zamolbi i pravila
- namjerno uznemiravanje ljudi, ali i doživljaj da drugi uznemiravaju njega
- okrivljavanje okoline za vlastite pogreške
- ljutitost ili zamjeranje drugima, osvetoljubivost

UTJECAJ DRUŠTVA NA DJECU/MLADE Jeste li znali?

- Istraživanje Ipsos Pulsa pokazalo je da su **televizija i internet najbolji prijatelj svakom drugom djetetu u Hrvatskoj.**
- Djeca provode više vremena pred ekranom nego u razgovoru s roditeljima ili u školi.
- Već 11 posto **osnovaca** razvilo je **medijsku ovisnost**, tj. više od pet sati dnevno provedu na internetu, a njih 12 posto više od pet sati ispred televizora.
- Medijska manipulacija ima za cilj stvoriti nekritične konzumente bez slobodne volje kako bi se osigurao što veći profit.
- Kroz obilje instant-zabave i reklama djeca uče kako će što prije odbaciti sve attribute djeteta i djetinjstva koje je ionako podređeno profitu kroz trendovske igračke, opremu i odjeću

SURADNJA RODITELJA I ŠKOLE

- Kriza obitelji, ugroženost odgojne uloge roditelja i učitelja svakodnevna je pojava koja nastaje kao posljedica društva krize i rizika.
- Ekonomska nesigurnost, kriza morala i odgovornosti, medijska manipulacija i konzumerizam stvorili su širi društveni kontekst u kojem su odrasli odgovorni za odgoj djece često psihološki nedovoljno dostupni djetetu, preopterećeni, emocionalno labilni, zbunjeni, u strahu za budućnost.
- I baš zato, više nego ikada, važno je da roditelji i učitelji partnerski surađuju, da se upoznaju i uvažavaju specifičnosti djeteta, njegove obitelji kao i specifičnosti odgojnog djelovanja u školi.